

Wüstinger József

(Sopron, 1781. – Báth, 1835. 12. 05.)

Összeállította: Szepes Zsolt

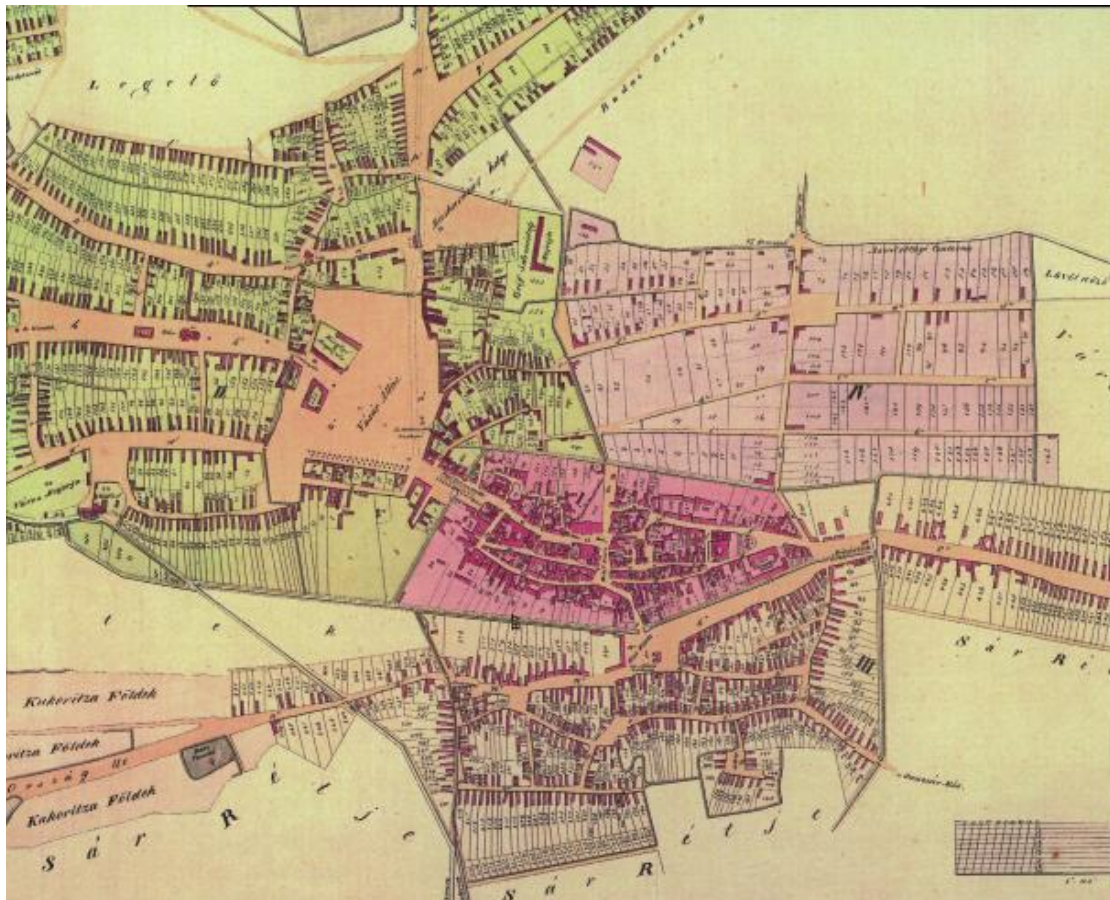
Wüstinger József Sopronban született, református vallású, német anyanyelvű családban. Pesten, a Mérnöki Intézetben végezte tanulmányait. 1815-ös végzése után hét évvel Székesfehérváron ajánlotta fel a város térképeinek elkészítését. Hosszas verseny után végül elnyerte a feladatot, és minden felmerülő nehézség ellenére 1828-ra elvégezte a munkát.

Székesfehérvár 1826-ban elkészült térképe az ő nevéhez fűződik, ennek minőségét jól mutatja, hogy a fentebb említett hatévnyi munka során elkészült térképeit 56 éven keresztül használta a város.

Wüstinger József életéről viszonylag kevés információval rendelkezünk, pályafutása első dokumentált nyoma 1815-höz köthető, ekkor végzett a pesti Mérnöki Intézetben, az „Institutum Geometricum et Hydronomikum”-ban. Egyes információk szerint Szabadka városa alkalmazta földmérőként, ahol a város telekkönyvezését végezte el. Később Zichy János Komárom megyei szőnyi uradalmának térképezése és lajstromozása is az ő nevéhez fűződött. 1822-ben állandó fizetésben részesülő földmérőként próbált elhelyezkedni Székesfehérvár (akkor nevén Székes Fejérvár Város) Szabad Királyi városánál, ennek érdekében vállalta, hogy a felméréseket feleannyiért hajtja végre, mint bárki más.

Az 1800-as évek elején sem volt egyszerű földmérőként elhelyezkedni, hiába ajánlott a „piaci ár” alatti munkavégzést Wüstinger, két versenytársa is akadt a munkára: Csapó Benjamin és Halász Ignác.

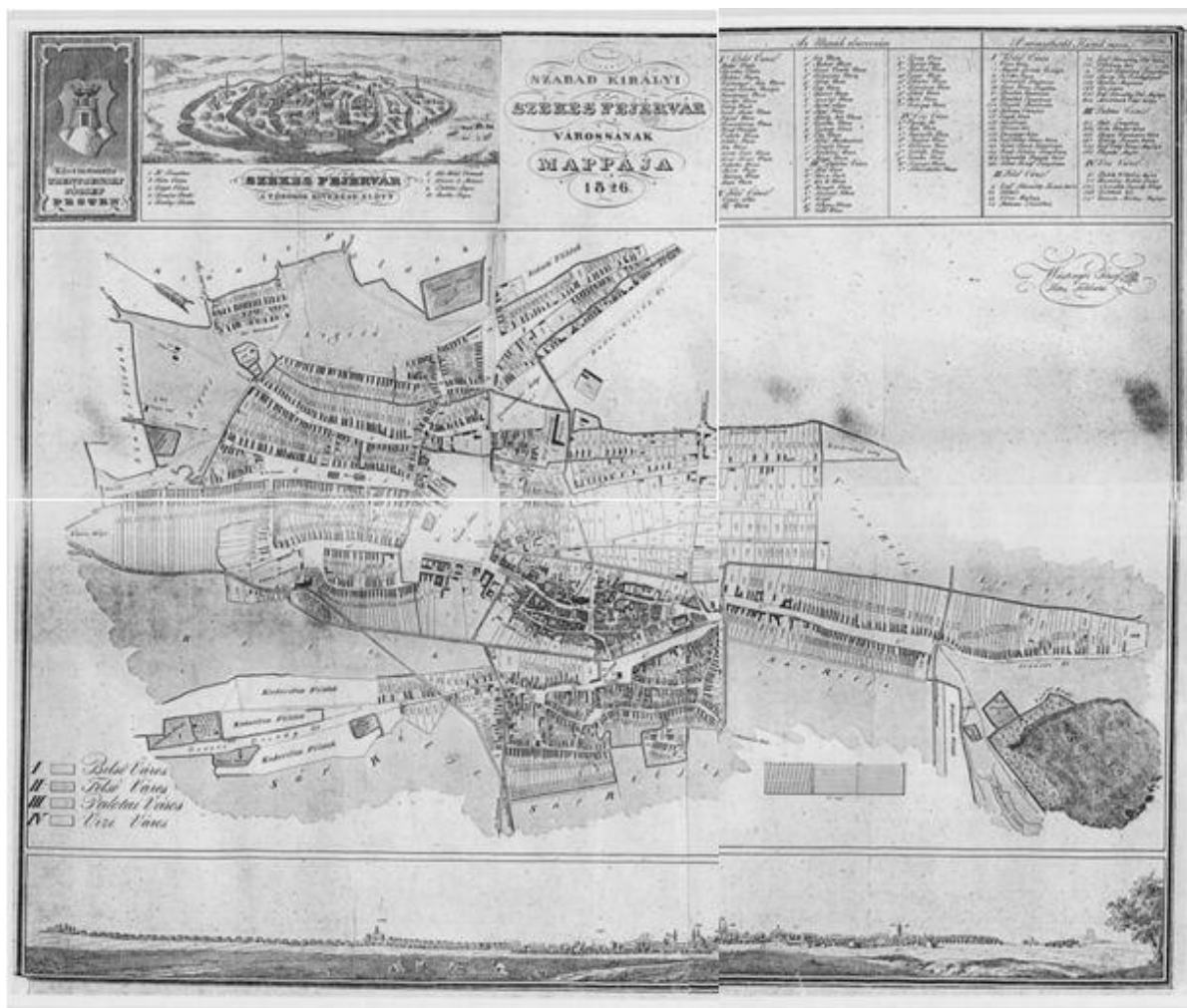

A verseny során még az sem volt egyértelmű, hogy a város állandó földmérő felvétele mellett dönt, vagy csupán a város felmérésére szerződtenek valakit. A

döntést végül nem is a város, hanem a Királyi Kamara hozta meg, ajánlásuk alapján Wüstinger nyerte el a feladatot.

A várossal – 1823-ban – kötött szerződése meglehetősen előnytelen volt, folyamatos jelentési kötelezettség mellett minden munkaeszközt egyesével kellett kérvényeznie, holott utóbbiakat („a rajzolásra alkalmas szoba, fa, gyertya” valamint „A méréshez számolóshoz, ugy a mappákhoz is megkívántató papirost... vásznat... pennát, ceruzát, thust és gummi elasticumot”) a szerződésben foglaltak alapján a város biztosította. A munkáért Wüstinger évi 1000 forintot kapott, minden év elején, valamint további juttatást a munka befejeztével, ha megfelelt az ellenőrzésen is.

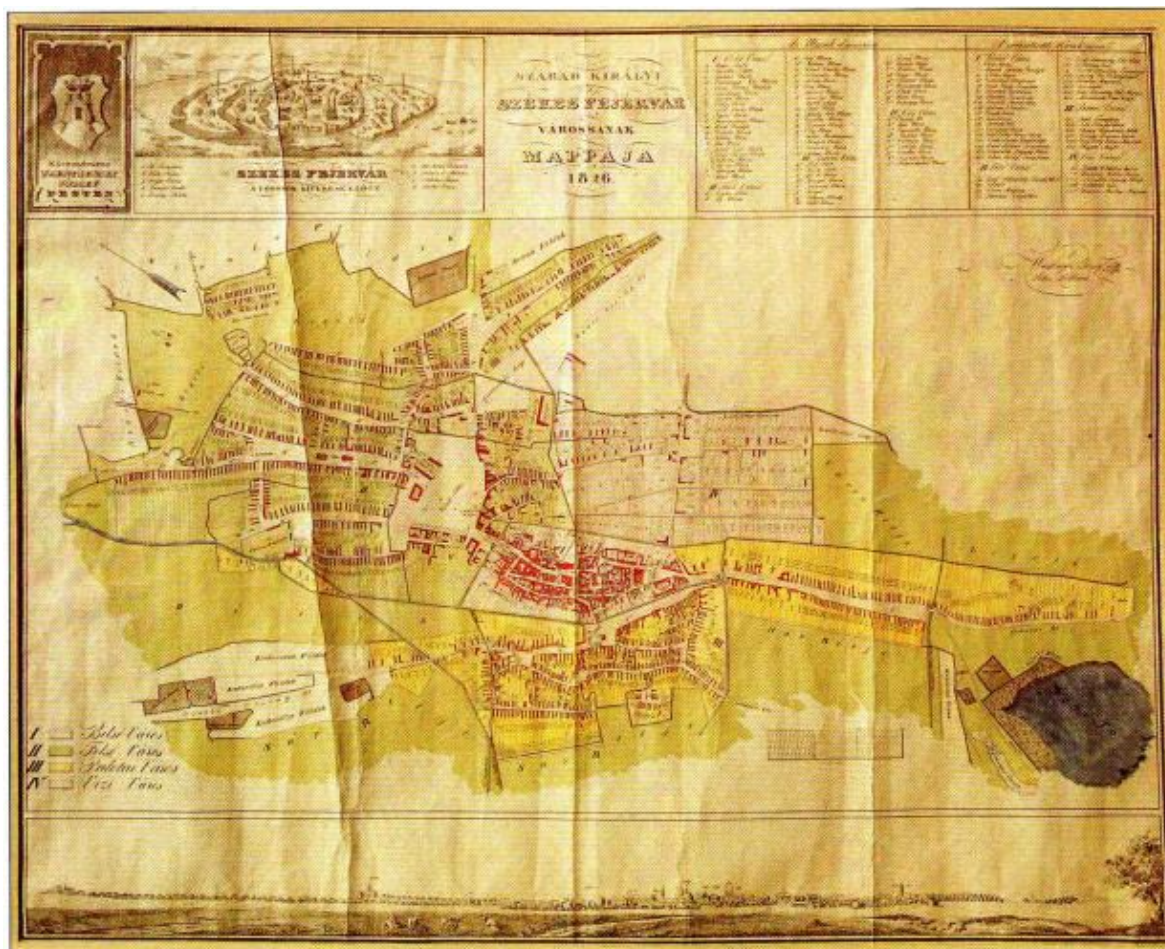
Az általános tájékozódást követően a felmérés végrehajtása az alaphálózat kialakításával kezdődött meg, ezt követte előbb a Sárrét felmérése, majd a szőlőhegy telekkönyvezése. Utóbbi területen korábban is gyakoriak voltak a felmérések, mégsem készült soha ezelőtt olyan térkép, amely a teljes területet, és annak minden részét ábrázolta. A telekkönyvezés gyorsan halad, ezt mutatja, hogy „1824 nyarán már a szántóföldek mérését végezte”.

Miután 1825-re befejezte a külterületi méréseket, elkezdte a belváros feltérképezését is. Mivel a város magisztrátusa ez időben határozott az utcák elnevezéséről, így ezeket is feltűntette térképén, majd a folyamat során a házsámozást is elvégezte. Ezzel párhuzamosan a telekkönyvezést is elkészítette. Még ugyanebben az évben a városbővítéshez szükséges térképezést is végzett.

Munkája során felismerte a Vízvárosra leselkedő árvízveszélyt is, terveket készített a vízrendezésre, és bár ekkor a Sárrét lecsapolását végző mérnökök nem foglalkoztak ezzel, terveit a későbbi árvizek, és azok okozta anyagi károk követ-

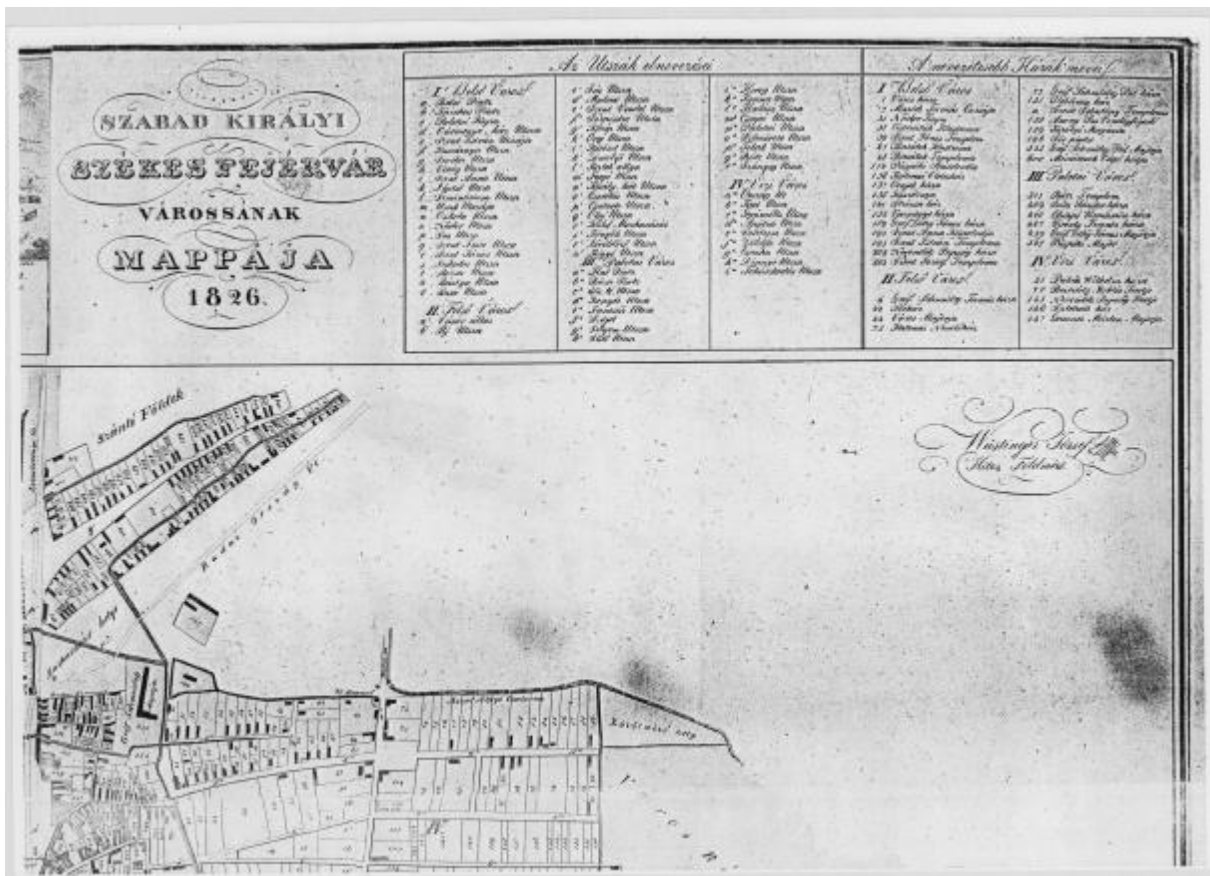
kezményeként 1884-ben kisebb módosításokkal megvalósították.

Székesfehérvár, 1826

A meglehetősen nagy feladattal Wüstinger 1829-re készült el, az ellenőrzésre Beszédes Ferencet (Tolna Vármegye Földmérőjét) kérték fel, de ő eleinte nem akarta elvállalni, Marciz István Dávid Királybiztosnak kellett közbenjárnia. Végül a magas elvárásoknak is megfelelt Wüstinger munkája, ezt jól példázza, hogy a térképmásolatokat is megvásárolták tőle. A belterületi térképeket 1:2400, míg a külterületieket 1:7200-as méretarányban készítette el, „a bemérési módszer elsősorban a mérőasztal felvétellel (fix pontokról) és hossz-méréssel (öl – láb – hüvelyk) történt”. A külterületi térképeket a munka befejezésekor rajzolta, és ezek is színezettek voltak, a mappák pedig tájoltak. „A domborzatokat csíkozással, illetve a szőlőhegy esetében árnyékolással ábrázolta. Magassági méréseket nem végzett, az ún. a' la vue módszerét alkalmazta. Hiányosságuk azonban, hogy nem tartalmazza a dűlőelnevezéseket”, ezeket csupán római számokkal jelölte.

Ez a várostérkép a felsorolja, és betűjellel mutatja a Belváros, a Felsőváros és a Palotai városrész utcáit és tereit, teljesen utcanevjegyzéket is tartalmaz. Ez alapján lehet rekonstruálni ezek legkorábbi elnevezése. Fontossága abban rejlik, hogy ehhez hasonló kidolgozottságú várostérkép nem készült ezelőtt, és ezt követően is csupán a 19. század végén. Fontos azonban megjegyezni, hogy a térkép nem az 1826-os állapotot tükrözi, mivel tovább is dolgozott egy két részleten, így hozzávetőleg az 1830-as évek eleji állapotot mutatja. A térkép elkészültekor Székesfehérvár népessége 20 146 fő volt, a mappa 1752 ház- és 493 telekhelyet ábrázol.

A térképek és az elvégzett munka színvonalát nem csupán a fentebb említett másolatok megvásárlása mutatja, hanem az is, hogy térképeit 56 éven át használták. Wüstinger Józsefet pedig 1830 júniusában Marich Dávid királyi biztos az Urbarium Hivatal vezetőjévé nevezte ki. A következő öt évben ez a hivatal készítette el a föld- és birtokleveleket és a külterületi változási nyilvántartásokat. Az utolsó évben Wüstinger ezen pozíciójával párhuzamosan a földmérői állást is betöltötte, majd 1835. november 16-án távozott. Ennek indoka nem egyértelmű, de lelki megrázkódtatásról lehet olvasni a forrásokban. Ezt támasztja alá az is, hogy életének saját kezével vetett véget 1835. december 5-én, a Hont megyei Báth mezővárosban.

Forrás:

Csurgai Horváth József: A város első telekkönyvi felmérése Levéltári Jegyzékek 1.

Magyar Országos Levéltár, Budapest 1968. Kézirat

Sándor József: Wüstinger József Hites Földmérő Székes Fejérváron, TDK dolgozat, 1980.

Szabad Királyi Székes Fejérvár Város Tanácsi jegyzőkönyvei 1822-1830

A Város és Wüstinger József által kötött szerződés, 1823

Sándor József: Wüstinger József Hites Földmérő Székes Fejérváron, TDK 1980.

Szeitz Tamás: Székesfehérvár területi fejlődése térképeken és metszeteken, Bp. 2000., <http://lazarus.elte.hu/~zoltorok/oktat/2000/szeitz/SzeitzTamas.html> (2011. 05. 05.)